

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ вносить на цілий рік 10 зр. — кр. на чверть року 2 „ 50 „ місячно . . . 1 „ — „ для заграниці 20 рублів або 40 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі газет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ

щодня крім неділь і руских свят о год. 5. по пол.
Редакция і Адміністрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)
Оголошення приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надісланім“ по 10 кр. від стрічки.

БУКОВИНА

Наші рутенські радикали.

(Конець.)

III.

Наукове й політичне шарлятанство пана доктора Франка видно найліпше з тих уступів его рецензій, в котрих він поучає проф. Смаль-Стоцького — що то є засади та ідеали взагалі, а — національна засада з'особна. Кажемо: шарлятанство, бо не можемо приписувати ему злої волі: він дуже щиро переконує й томить читача, але тільки по то, щоб доказати своє необізнане з омовлюваним предметом, своєю нерозвитістю і короткозорістю.

Коли п. Романчук, започинаючи нову еру, проголосив в соїмі 1890 р. звістну програму народовців, піднеслись що-до двох точок сеї програми голоси, що се не є точки програми, але попросту — стверджене двох фактів, а іменно стверджене факту, що Русини — є Русини, та другого факту — що галицькі Русини є греко-католицького обряду. Заміт сей підніс мабуть таки перший — Мих. Драгоманів, і з его становиска мож би уважати сей закид оправданим. З становиска Мих. Драгоманова могла програма п. Романчука (перенята впрочім з програми Русинів 1848 р.) видати ся так загальною, що він не уважав єї ніякою програмою; він, маючи все на оці програму подрібну, що вичерпувала би в сей чи другий спосіб, пригакуючо чи заперечуючо, всі ті питання подрібні, що его здавна горячо займали, не знаходив для себе відповіді в програмі п. Романчука, і знайшов в ній — одно лише „сконстатоване фактів“, а не „програму“. Причинило ся у него до такого погляду ще й — не так незнане, як — неувзгляднюване наших по-

літичних відносин, особливо (унпротів австрійського правительства. Впрочім був Драгоманів, при вей чистоті свого характеру й науковій об'єктивності за горячий і односторонний: — як накидав ся на Шевченка, за те, що Шевченко домагав ся у земляків „своеї мудрости“, забуваючи — 1) що вновні об'єктивної „мудрости“ у нікого на цілм світі нема, що мусить она індивідуалізувати ся після осіб і відносин, та 2) що Шевченко виступає лише против бездушного малювання чужини, каже навіть виразно *научатись* і чужому, та так, щоб з того був хосен, а зовсім не вступає ся за якимись глуми „святотам“, — так само накинув ся й на згадану новеверку програму, зрозумівши єї односторонню, по своему.

Міг собі п. Франко присвоїти сей погляд, і присвоїв! — та тільки механічно, без найменшого зрозуміння его сути. Захочивши думку, кинену Драгомановом, доходить пан доктор Франко от до яких монументальних виводів — придивім ся їм лише добре! — 1) „поняте „національної засади“ є абсурдом“!! — „Признаює щиро й отверто“, деклямує наш учений агітатор, „що коли-б проф. Стоцький так поставив питане, то я перший сказав би ему просто, що зовсім ніяких засад не маю...; для нас національність не є засадою, а фактом, не дорогою (sic!), по котрій треба йти, а *вихідною дорогою* (гм!), з котрої треба виходити (гм!), чимсь *даным*, що ми принесли з собою на світ так само, як очи, ніс“ (ст. 81; гм, гм... ба а „наукові досліді“, що їм полишив на ст. 81, кількнайцять стрічок више той сам п. Франко що-йно до порішення сей так очевидний факт, що его тепер рівнає з очима, носом і т. д.?!); 2) „ідеал — то межа, а засади — то

дорога, котрою (соціал-демократи) змагають до тої мети“ (стр. 87). Отже ще раз: засади — то дорога до мети, національна засада — то абсурд, національність не засада, а факт, і то елементарний! Признаємо ся, що очам нашим не віримо, коли єї монументальні нїсенїтницї читаємо; та ще коли сногадаємо, що кількнайцять стрічок више той сам автор з одної сторони казав сеї „елементарний факт“ що-йно провірювати „науковими дослідями“ (поясняючи свою відому промову перед Поляками у львівскім ратуши), але на єім же самім місци, ужив рівночасно, за одним віддихом, і сам зовсім по правно так строго опісля собою осуджених слів: національна засада“!! Бо боронячи ся супротив закиду проф. Смаль-Стоцького, той сам п. Франко відповідає, що він в своїй ратушевій промові не бачить „ніякої урізки із чистоти нашої національної засади!“

З уваги, що виводи такі, хоч їх нїсенїтність бе в очи, помимо того повторяють опісля всякі політичні панугаї, недоростки й агенти, постараємо ся тут по зможі вияснити непорозуміне п. Франка. Отже — 1) Засада — то засада, але не „дорога“; 2) національна засада опирає ся вправді так як і кожда пнїша засада, на елементарних фактах біологічних, але попри тїм є собі засадою, а не „простим фактом.“ Зрозуміли, пане докторе Франко?! Уже найзвичайніші звороти щоденної мови, котрих ви й самі здорові уживаєте (поки собі, в агітаторскім фосфорі, власною диалектикою голови не завернете!), могли-б вас бути оброзумити: ніхто-ж не говорить — *їду* засадою, або *їду* засадами, але говоримо вей: виходячи з засади, або: виходячи з тих а тих... засад.

12) **ФРІЦ РАНДЕЛЬ.**

Повість з норвезьско

Хр. Вінтергіельма.

(Дальше.)

Тому що тільки три виклади були можливі, вибрав він кілька виднійших імен, що заслуговали на згадку при огляді світової літератури. Се були точки виходу, до котрих навязував такі віддалені примітки, що видавали ся слухачам, мов би они належали до історії літератури, коли тимчасом слухали гадок Фріца Рандля про обскурантизм і скентичність, про застій і пошту.

Спосіб его викладу був так талантливо обчислений, що всім здавалось, мов би они самостійно вирабляли собі думку, коли на ділі они більше вірили, як переконували ся. Він передумав усею звязь між виголошеним словом, а внішнім виступенем. З примкненими на-нів очима, майже в притишеній але добре зазначуваній бесіді зібрав, скромний на вид, добре уложені премієси в докладно обчисленій формі. Кожду з них „можна би без сумніву провірити від часті до часті і узнати непомильною“, але їх внутрішнього звязку не можна було підчас говореня так добре контролювати. Так приходив він до висновку. Тоді підніс скоро до гори очи, покрутив трохи кінчик вуса, блиснув поглядом отверто, як наглим сявом з інтелїгентного, паньского ли-

ца, і усміхнув ся трохи з насмішливим виразом, як би хотів сказати: коли хто може заперечити се, нехай виступить. А потому наступало по першим висновку раз по раз „отже“ і нове „отже“ і цілий ряд заведи рішучих висказів, остро підчеркнених. Кожде поодинокое „отже“ проводжав виразистим рухом руки, в котрім він залюбив ся, а дуже добре метав ним відважні гадки далеко понад маси народу, котрі він бачив перед собою і мав позискати для нового зрозуміння жита та для нового погляду на світ.

Було може того першого вечера трохи непевности подекуди в его викладі, сли не міг де знайти на скорі слова, але слухачі ледво чи се запримітили. І коли він зійшов з трибуни, тишилось они, плескали, окружили его, говорили всі нараз і стискали ему руки. З другого кінця сали вийшов професор Барт, коли радієть трохи притихла. Фріц підійшов до него з поважанем і приязністю і они устиснули собі руки, а Барт погратулював ему.

„В вашім викладі був дух і талант;“ сказав, „справді, если можу дозволити собі на увагу, — може трохи за богато таланту.“

„Що думаєте через те?“ запитав Фріц, усміхаючись.

„О,“ відповів професор Барт в крутім тоні, „чи не була аргументация подекуди за мало тенденційна? Ну, менше з тим. Може дещо видасьте з того книжкою, а тоді, думаю, зумієте певно закрити полемічну форму.“

„Думаю, що приняв бим ся радо боронити

моїх поглядів. З певністю признасьте, що тяжко оправдувати доводи, коли треба справитись в так короткім часі,“ відповів Фріц виминаючо.

Они віддалили ся трохи від других і стояли в куті.

„Ну, певно, але було там ще щось инше, пане Рандель.“ Лице Барта споважніло нараз; він сказав Фріца з якоюсь рішучістю за плече і сказав новолі і нишком: „Були заяви в вашім викладі, котрі на всякий спосіб вказують — не хочу назвати сего нїгілізмом — але на небезпечний матеріалїзм. Знаєте, що супротив вас я мушу почуватись до великої відвічальности; знаєте, що я вольнодумець — так се прецінь називають люди — але я хочу вам одно сказати: я вірю в одного Бога. Ви устидили ся йти дальше на тій дорогі, дорогой Рандель; огляньте ся завчасу назад і не пливить на осліп все в одній лінії. На нинішний вечер кажу вам: будьте здорові, а на другий раз прийду знов, щоби вас почути.“ На его лицю малював ся дуже зворушений вираз підчас его бесіди. Відійшов скоро не хотячи, очевидно, одержати жадної відповіді.

Фріц глянув за малим худощавим чоловічком, що знов переходив так просто і тихо, як би нічо не стало ся, і через хвильку почув рід якогось зворушення, котре однак скоро перемінлось в чувство терпкости і знеохоти, що ему давали упізненя. Дятого він замішав ся скоро між слухачів і в живім принятю, яке ему тут знов урядили, зник скоро всякий слід невдоволення.

Кожний біологічний факт, пане докторе Франко, є собі, що правда, і „простим фактом“, а є він ще чимось, ану вгадайте! — Є він, добродію, ще й звеном в непереривнім ланцуху причин і наслідків... Еге! Очи й ніс, є собі очима й носом, але попри тім сповняє кожний член тіла ще й свою функцію фізіологічну... Отже, виходячи з того „простого факту“, що нам холодно, треба нам... хіба таки... одягати ся, гріти ся; виходячи з фактів, що маємо очи й ніс, ті очи й ніс так а так функціонують, а ся функція нам потрібна, гм... треба хіба про очи й про ніс дбати?!... Еге, — *дбати!* се-ж і неучена дитина добре знає. Факти — фактами, а засади — засадами, се дві річі, не одна. Є біологічні факти, *але є і національні засади!* З того погляду були й є програма п. Романчука і ясна й добра, тільки дуже загальна, й остільки — задля загальности єї — можна-б уважати закид Драгоманова оправданим, та розумієсь — не доходячи при тім до явних абсурдів!

Отже, пане докторе Франко, виходячи з факту, що ми є Русини, дальше з біологічного, всестороннім досвідом стверженого явища, що лише на природній основі можливий є розвій життя, доходимо до національної засади, що й наше народне життя повинно також розвивати ся на нашій природній, національній основі. Національна засада (Nationalitätsprinzip) має таке велике, безсумнівне й безперечне значіння, що признають єї в великій мірі навіть і найзавзятіші наші москвофіли! Адаже „общество ім. Качковського“ печатає свої видання мовою хоч і підроблюваною потрохи, а все таки — переважно народною; подібно роблять і всякі Купчанки... і дарма, адже инакше наряд прямо не порозумів би їх! Треба було що-йно сліпого завзята та ученого шарлятанства радикального агітатора, щоб назвати сю засаду — абсурдом!

Ще словечко що-до „наукових дослідів“, що на них покликав ся у львівському ратуши п. Франко, теж потрохи за приводом пок. М. Драгоманова, та що ними так часто воюють наші москвофіли. Певно — наукові досліді мають своє значіння, у всім і всюди. Але-ж поперед всего мають значіння самі елементарні факти життя. Коли хтось на пр. чує голод, то хоч би учені цілого світа твердили єму, що він не голодний — твержене таке буде для голодного мати дуже малу вагу. З поважання для науки буде він може й пробував вдумати ся в твердене учених — буцім то він ситий, але се на ніщо не придасть ся. Наука — як кожда річ людська — мо-

же бути похибна, а вже до чого ніколи ніяка наука не повинна братись, то до пророкування. Певно, з твердженнями науки числитись треба, бо й наше чуте може бути похибне, але як може братись якась наука так обчислювати складні чинники народного життя, щоб передказати єго будуче? Будуче в руці Бога, а вимоги сучасности кажуть нам числитись з собою без огляду на будуче. Ми думаємо, що навіть коли-б ми мали справді стати ся колись Москалями, то можливе се лише дорогою природною, дорогою національного розвою, сли не маємо попросту згинуть! Мусимо почути ся вперед самими собою, Русинами, зажити сильним, здоровим народним життям, а коли нам вже так випаде з обставин — то може колись, згодом і зближимо ся до Москалів. Се розуміли і такі Москалі, як Погодин, що казали нам поки-що ратувати себе, придержуючись національної основи. Вступати против єї основи може лише або сей, хто хоче нашої смерті, або — недоріка платний агент, або просто — шарлятан.

Засада, яка-б она не була, вказує дорогу, але сама дорогою не є. Засади — се правила життя, се — як сказав той сам п. Фр. (ст. 81) — погляди на відносини людські, ну — і виснуті з сего правила. Дорога — се виконане, тактика. Шкода, що п. Франко, щоб лиш погдумитись над противником, зараз опісля сам покидає свою гадку й мішає засаду — й дорогу.

Під кінець своєї рецензії наводить п. Франко насмішливо „програму“ проф. Смаль-Стоцького. В програмі єї кладе проф. Смаль-Стоцький головну вагу на переведення у нас на ділі національної засади. Програма єя — нашим читателям відома, що-ж то в ній є смішного? Адаже національна засада се конечно, одинока розумна основа реальної політики. Се треба у нас все і всюди з притиском наново пригадувати, — та на жаль не узнають або не розуміють сего наші платні агенти та політичні шарлятани. Але п. Франко представляє річ так, будьто би проф. Смаль-Стоцький, ставляючи свої вимоги, вичерпував ними вже всю нашу політичну програму. Уже то є спеціальність п. д-ра Франка інспнувати щось противникови, або так представляти виводи противника, щоб як найлегше мож. на него напасти. Ми думаємо, що кожний розумний чоловік згори на се згодить ся, що коли хто домагає ся, щоб в цілім нашім народнім життю взяла верх національна засада, то такий рішучий націоналіст своїм домаганням не тільки зовсім а зовсім в нічім не суперечить дальшому розширенню й

доповненню своєї програми, не тільки не робить нікому ніяких „уступків та урізків“, але противно — з цілого серця радо згодить ся на все те, що може принести хосен і щастє єго рідному народови. Та до сего треба доброї волі, а не приєстрасти, — щирої праці й порозуміння, а не агітацій та напастий. Зрозуміли, ласкавий добродію?

Така наша думка про рецензію п. Франка. Коли єго будуть разити декотрі острі слова, нехай нагадає собі, що яке „помагай Біг“ таке „Богай здоров“. Іншим читателям радимо також перечитати статю „Реалісти чи карпієристи“, аби зрозуміли, чому інакше на ню відповідати годі.

НОВИНКИ.

Чернівці, дня 30-го вересня 1896.

Іменованє. Фінансовий комісар в Чернівцях Артур Зандіг іменований старшим комісарем фінансовим при долішно-австрійській дирекції фінансовій.

Льокальна залізниця Неполоківці-Вижиця. Минувшого четверга почали ся під проводом правительственного радника Фететого оглядини шляху для нової льокальної залізниці з Неполоківців до Вижиці. Доси виказали ся лише дві перешкоди, а іменно в Бобівцях і Вашківцях над Черемошом. В обох місцях треба було шлях змінити з огляду на приватні інтереси, в Бобівцях дуже незначно, а у Вашківцях трохи більше. Первістно мали у Вашківцях шлях будувати через середину тамошньої торговиці. Так заступник громади як і дідич висказали свою обаву, що то значно спи нить рух. Позаяк околиця Вашківців рівна, то зміна шляху не робить жадних трудностей і комісія згодилась на ню, а підприємство вислало вже своїх технічних робітників, щоби розпочали наново роботи.

Памфлет румунізаторский, що, як ми про се писали онюди, появил ся під написом „Căteva cuvinte despre folosul limbii românești“, сконфіскований судом сучаским. Дотичний вирок оголошений в урядовій часті газети черновецької з дня 28-го с. м. Кожний, хто би шпирив сей паськвіль, підпадає проте карі. — При єї нагоді не можемо замовчати, що найшов ся єввященник в руским селі, а то Тарнавский в Глібоці, що не соромив ся яко апостол Христової науки о

Був тут також хтось иньший, що не кадив єму похвалами, але того Фріц навіть не за примітив. Ведель Стенерзен сидів підчас бесіди Фріца з початку в цілковитім одушевленю. Може ніколи перед тим не відчув так нагло в одній хвилі, як він цинив Фріца, і як сильно був до єго привязаний. Єя дивна, з радістю змішана тревога за милого серцю, що виступає перед загаль, найшла на него і він чув як переверталась кров в єго жилах під тим першим вражінем. Але, що все йшло так добре, та що видів, як других заняв виклад, став прислуховуватись з цілім спокоєм і помаду обняло єго нове неспокойне чувство, що тут бажають єсмлі, далекоюсяглі думки здобути собі признанє. Почали мішатись иньші думки, хотяй він не стратив провідної нитки викладу. Єму пригадалась нараз єго мати, єго родинний дім, єї тихі, поважні, лагідні слова, в котрих страх Божий наче пронизував найзвичайніші слова. Наче чув, мов би она разом говорила і чув як повинь Фрицових слів громадила цілком иньші засади і єму було прикро порівнувати обоєх. Потім чув знов тільки Фріца і се було таке переконуюче, але таке несвойско зимне, і єго огортав страх за свого приятеля, жаль і сумнів, котрих перше не відчував ніколи, слухаючи розмови Фріца про ті річі. Перше робило се вражіне критики, жадоби свободи і борби против перестарілої, томлячої системи, але тепер розходило ся тут о оголошенє нової релігії. Відвічальність видалась єму тисяч разів більша і він обавляв ся за себе самого і за Фріца.

Але се, що він говорив, було таке переконуюче, а Фріц думав завжди так строго і по-

правно! Що-ж було правдиве? Сумнів мало що не привів єго до плачу.

Коли опісля другі горнулись довкола героя вечера, не міг Ведель перемогти себе, щоби взяти в тім уділ. У него лучилось так багато чувств: гордість і утіха з вишнього щастя, віра і сумнів, спомини дитинства і приязнь, тїни легкодущних поєтунків, гадки про церков, єснів єсальмів і дитинна віра з родинного дому і знов мимо волі сумнів, чи їх плекати.

Для него було не можливо уділяти ся нині. Але ніхто не спостеріг, яке бліде було єго звичайно так отверте і ясне лице, ані не завважав, як він не довго потім виніє ся тихо. Фріцови здавалось тепер, що найшов правдиву дорогу до ціли. Слова, які вишповів, не затирались а що знайдуть добрий обліг, о тім не сумнівав ся. Надто побачив він вражіне першого проблєску популярности. Не прикладав ще великої вартости до милих пахоців, що пили з уст єго товаришів, але щось мов уносило ся в воздух, що було єму далеко вартістїйше. Незнакомі особи оглядали єго дуже цікаво, коли йшов через улицю і взагалі можна було за примітити, що говорять про него.

„Що ви говорили недавно в своїм єлюбі, що так дуже підносять як щось незвичайне?“ питала єя єго Кляра Віртівна кілька днів потім.

„Я справді не знаю.“

„Ах, які ви чудні! Всі говорять про виклад що ви мали недавно. Не можете мені сказати, про що ви говорили?“

Не міг він того вчинити в короткій розмові, а єго мила скромність унеможливила їй довідатись про „незвичайність“; але що він став в

єї очах ще інтереснішим, се чула так добре она, як і він сам.

По єго останнім викладі устроїли для него бенкет. Заким ще замовкли оплески і оклики похвали, почали розсувати крісла і сонце задоволеня зайєло на всім, що належало до „замку розбійників.“

Хистка Раїна вистроїла ся незвичайно з тої нагоди і вешталась легким ходом, в руці по одному кріслі, заєвняючи всіх з відповідним усміхом, що се для неї величезна розривка. Пані Раємусєнова бігала сюда і туду, а як побачила Фріца, роз'яснило єя єї лице надприродним усміхом, що завне на товстих дискучих ликах.

„Справді, ви чоловік prima-сорті! Мущу вам сказати, що я ніколи не сподівала ся, щоби мій дім доступив такої почеси, ні, справді не сподівала єя сего ніколи.“ А потому шептала довірочно, що може заставити єтїд делікатними стравами, як єхоче, а се він побачить зараз, бо вчила єя по великих домах. А Сальве Гоель заряджав всім. Він прикладав до того велику вагу, щоби закинути голандський цукор до пунчу, „бо инакше не буде безпечно чистий і золотавий, пані Раємусєнова,“ і потім вибіг знов до кухні.

Так, то було раз торжество!

А Фріц не був з того незадоволений, що профєсор Барт оправдав ся від участі в тій перекусї; тим свободніші були між собою. Ведель Стенерзен брав натомієць сего разу чинний уділ і був голосніший як коли небудь; єго ум перемінив ся знову і він знайшов ся знов у заколоті, бо прецінь Фріц не міг ошибати єя. Підносили тоасти і говорили про свободу, про духа,

любви ближнього роздавати отсей пам'яток на все, що руському народові дороге і святе. Сей достойний душпастир руської громади пішов видко за приміром мітрофора Цуркана, перекинчика такого-ж як і він сам та їх товариш Волян, що обкидували болотом казанським та румунізаторським гонім руського слова в раді державній та бук. соймі. Всі признаки вказують на те, що названий в горі пам'яток вийшов із того-ж пера, що пише газетку „Destepar-ю“, „Gazet-y Bucovinei“ і „Buk. Post“. Скайне злобний і ворожий дух, яким дише сей пасквиль супроти Русинів в кожій стрічці, отворить напевно кождому, в кого є хоч крихіточка руського чуття і самоповажання, очи, які ті приятелі і союзники наших консерватистів і чого сподіватись від них Русинам. Одно певне, що тільки такі мерзкі індивідуи, які змальовані в сій пам'ятці, можуть іти ще з румунізаторами рука в руку.

Ізаа люльки. Дня 26-го мая с. р. було весіле в „Камінці-Мисани“ у одного тамошнього господаря. Межи весільними гостями були Ілько Скоропад і Іван Зелений. Коли иньші гості бавили ся, захотіло ся Зеленому понакати троха люльки, а що не мав своєї, то просив Скоропада, щоби дав ему зі своєї потягнути. Однак Скоропад не дав люльки Зеленому. Та відмова так розлютила Зеленого, що схопив ся з місця, вирвав Скоропадові із зубів люльку, кинув єї на землю і потоптав ногами. Уже тоді мало що не прийшло до бійки, але ще на час перешкодили сему гості весільні. Але Зелений поприсяг піймстити ся за відмову люльки. Отже вечером, коли вже всі розходили ся до дому, витягнув собі кіл з плота і засів на „ворога“. Не довго прийшло єму ждати. Незабаром надійшов Скоропад, а Зелений ударив его з заду колом по голові так сильно, що він зараз упав на землю, а на другий день помер в наслідок розбиття черепа. Справу сю судив в понеділок львівський суд присяглих і засудив Зеленого на два роки вазниці, заостреної постом і темницею. І все то за люльку.

Величезний огонь. Дня 20-го с. м. окол 11-ої години перед полуднем вибух в Шершенівцях, борщівського повіта, з невідомої причини огонь в загородах селян Михайла Прокошишина і Кирила Дроника та розширив ся з такою скоропечію, що в короткім часі обхопив 118 домів і будинок господарських, приходство і двір владетителя Герша Вайселяса. Пожар замінив ціле село в купу згарищ і розвалин. О яким небудь ратунку, мимо помочи сторожи огневої а Борщівца, Озерян і Королівки, не могло бути й

про молодіж, про правду, про будучність і про множество иньших річей, котрі привязували всі до імени Фріца а на кінець підніс Аксель Борх радість до кульмінаційної точки тим, що подав раду обнести героя сего вечера на „золотім крислі“. При такім торжественнім обході не могло обійтись очевидно без відєльнявання народної пісні.

Аксель Борх мусів вирочім вислухати ріжних завидів, коли одушевлене трохи притихло і гості поділили ся на менші кружки, що прийшов аж тепер на сам бенкет. Докучали ему задля его знаної непосидючости, задля котрої не міг всидіти тихо і слухати викладу. Але він присягав ся, що був перешкоджений дослїдами в шпиталі, що знов викликало веселість, бо він не був медиком, лиш правником. Коли почали на него сильнійше напирати, сказав, що був там задля роману, котрий хоче написати. При найбільшій утїсі зібраних оповідав, що мав багато клопоту, бо всі попередні писателі вилонили вже найліпші дїдичні хороби, доки не найшов знаменитого випадку, танцю сьв. Віта, котрий тепер студіює. Сго опис зробить потрясаюче вражінє, запевняв. Онї женять ся, гості відходять, она цідує тата і маму. Єї сильне зворушенє беруть на рахунок розлуки, але такі лякають ся о неї, би знають, що уже єї дїдо по матерній стороні мав сю слабість, та що она може легко у неї знов з'явитись. Она находить ся ще в весільній комнаті, оглядаючи численні весільні подарунки. Жїноча вєдливність опановує єї чим раз більше, а коли єї муж вступає нагле, дістає напад слабости. В найлекшій одежі зачинає танцювати; він думає, що се якась не витолкована і дуже

бєсїди; люди ледве спасли жите. Без даху і хлїба, без яїких средств до жита лишило ся 152 родни а 699 душ. Нужда між погорільцями не дасть ся описати. Загальна шкода на обшарі громадськїм, разом з приходством, в будинках і принасах збіжа виносить 85.606 зр., обезпечена ледве на 5.900 зр. Обшар двірський потернів шкоду в висоті 118.600 зр., обезпечену лише на 34.940 зр. Староста борщівський завязав на місци ратунковий комітет, на котрого чолї стоїть греко-кат. парох о. Гіль.

Страшна пригода лучила ся сими днями в одній місцевости козельського повіта на Шлезку. Лісничий віддав одному з лісних робітників набиту рушницю і велів єї задержати у себе якийсь час, бо сам мусів піти на дворець. Робітник поставив рушницю в комірці свого мешканя і пішов з хати. Коли пополудни повернув, сказала до него его 6-літна дочка: „Стрїляйте тату до мене, буду видіти, чи умієте!“ Отець певний, що рушниця не набита, вицілив до дочки, потягнув за курок, але в тій хвили дівчинка упала на землю. Набій розбив їй цілком передну часть голови, так що смерть зараз наступила. Неосторожного вітця так діймила та пригода, що сам тяжко занеміг.

Продав свого власного трупа. Кілька літ тому постановив якийсь Ернест Глиньский, родом з Галичини, а переживаючий тоді у Відні, в хвилі, коли задля нужди вже попродав всі свої річі, продати ще й послїдне, т. є. свого власного трупа. Такого оригінального предложєня не прийав віденський шпиталь і Глиньский удав ся до англійського музею в Лондоні. Тут прийато предложєне і музей ціслав Глиньському 500 зр., а зажадав заявлєня, що признає музеєви по своїй смерти право до свого трупа. Глиньский підписав то заявлєне і вислав, де треба. Минуло кілька літ і Глиньский помер недавно тому. Лондонський музей очевидно зголосив свої права до трупа, але свояки Глиньского просили відступити від того. Музей вкінці згодив ся на се, але зажадав звороту 500 зр. Відні свояки Глиньского не мали відки заплатити таку велику суму грошей. Та коли они переглянули папери покійного, найшли між ними кількєсот гільденів, призначених Глиньским на вихованє двох свояків. Ті два свояки зрекли ся тої спадщини і так викуплено трупа Глиньского від музею в Лондоні.

150 миль за годину. Здає ся, що ціле урядженє залїзниць стоїть перед великою зміною. Залїзничий інжинер Бер винайшов іменю нову систему для залїзниць, після котрої поїзди мо-

чудна веселість, але танець стає чим раз дикший і дикший. Всі симптоми будуть найдокладнійше описані. В розиуці він просить єї, благає, грозить і плаче, а страшна правда налягає на него як убиваюче прочутє, але она танцює безперестанно.

Фріц підніс ся нетерпеливо і перейшов на другий кінець комнати. Тут натрафив він на групу, що розмавляла про Дарвінову „теорію переміни.“ Богато ще води потече у море, заким теперішнє покоління доростє до нових часів.

Але се був прецінь, добре зваживши, тільки внутрішній, домашній недостаток, хоч на вінї видавалась цілість цілком інакше, хорошо і відважно.

Се заявило ся також тим, що в студентськїм товаристві поставили внесенє запросити Фріца, щоби повторив там свій виклад, отже перед ширшим кружком. Се був перший рішучий крок до вступлєня в публичне жите. Фріца не питали о се і він не дав причини до сего внесеня. Оно навіть випало ему тепер не на руку, бо як би не сподобав ся сей виклад перед тим кружком, то була би се програна битва, а ему видавалась ціла справа за мало підготовленою.

(Дальше буде).

жуть за годину відповідно до терену переїхати 90 до 150 миль. Після сєї системи збудовані вже дві малі залїзниці, одна в Ірландії, а друга у Франції, кожда на 10 миль довга. Поїзд переїжджає з одного кінця до другого за 4 до 5 минут. Сей успіх так дуже подобав ся Бельгійцям, що они рішили і в себе вибудовати таку залїзницю. Се тим лекше, що кошта будови богато менші, як при теперішних залїзницях. Поїзд збудований подібно як вельоспеди. Сго тянуть дві разом сполучені одна коло другої машини, мов би два близнюки. Ваґони, котрі в середині ріжняться ся від теперішних дуже мало, також так само як машина сягають до половини шляху і сполучені з другим пів-ваґоном дахом. Кождий ваґон їде на двох колесах, що стоять один за другим. Шлях збудований у формі клина (Δ) і тому власне мусить ся уживати пів-ваґонів по кожій стороні того шляху і їх дахом сполучити. Доси переїжджали поїзди в Америці найбільше одну милью за 32 секунди, значить, нова система змінила би рух дуже значно.

На госиодарськїм вічу в Тернополи, котре, як ми доносили, відбудє ся дня 4-го жовтня с. р. о 2-ій год. пополудни, будуть реферувати: Осип Раковський „про аграрні відносини селян і яких реформ законодатних має домагати ся мала посїлєсть від правительства“; др. Кость Левіцкий „про стоваришеня госиодарєкї“; Василь Нагірний „про крамарство по селах і асикурацію в „Дністрі“; о. Антін Глодзинський „о чипценю і сортованю насїня і о вигублюваню хопт.“

Міліони ідуть марно. Один французский статистиєк обчислив, „кілько то слів і букв їде марно.“ Французька і англійська мови дають найліпший предмет до таких обчислєнь, і як він се показує числами, їде річно дуже богото гроша марно „задля неощадности слів.“ Французька мова має 13% непотрібних букв. В тій мові появляє ся 6800 журналів, котрі задруковані річно 180.000 міліонами букв, так що 14.040 міліонів букв друкує ся там, не щоб вони були потрібні, але длятого, що французька правопісє того вимагає. Він обчислає отже, що в самій Франції їде марно майно 8 міліонів марок на друкарське чорнило. — В англійській мові появляє ся 17.000 журналів і вони ще більшї ніж французькі. 12% друкованих букв при вимові слів зовсїм відпадає, а се марнотравство виносить річно (складанє і друк) 28 міліонів марок. Тоті непотрібні букви займають дуже богото паперу, а се коштує англійські газети річно 60¼ міліона, а французькі 14¼ міліона марок. Страта часу на читанє непотрібних букв така велика, що гонорар за се виносить 18 міліонів марок. В цілости страта виносить річно для сих обох країв понад 130 міліонів марок. — Ми свого часу обрахували, що і у нас є і иньші непотрібні букви в т. зв. етимологічній правопісєї займають кождий 12-ий аркуш друку.

Електричне свїтло відкрили 1809 р., а ще 1879 р. високоучені і фахові люди видавали про него такий суд, що воно „будє гарною забавкою“, а ніколи не буде з него практичного пожитку. Тепер — 20 літ пізнійше — вже понад 200 міст освїтлені тим свїтлом, а крім того скленів і мешкань без числа!

Все навиворіт. Богато є таких звичаїв, де Араби і Турки якраз противно роблять від того, що ми. Онї обстригають цілком при тїлі голову, а бороди зовсїм ні, ми противно. У нас зняти шапку перед кимсь — се значить честь віддати, а у них се знак зневаги. Входячи до мошеї (божницї), щоби Богу честь віддати, они не знімають накрита голови, а роззувають ся, а ми якраз противно. Онї всїдають на коня з правого, ми з лівого боку. При столї віддають честь гостям набираючи собі першим страви, ми собі берем на послїд. Коли нас хто питає, чи здорова жінка, то се уважаєм на чємність і уважливість, у орієнталів се зневага. Іх жалобний стрій білий, наш чорний. У вєхідних народів носять мужчини широкі спідницї, а жінки штани. Ми миєм руки, саджаючи їх в воду; они зливаючи руки водою.

Сьмішне. А. „Мені раз скажений пес в и ратував жите.“ — Б. „А то яким чином“? — А. „Він мене не покував.“

Сьмішне. Она: „Чуеш, ось читаю, що хтось там винайшов таку сорочку, що не має гузиків.“ — Він (глянувши значучо на свою жінку): „Овва, та-ж я такі сорочки ношу вже від давня.“

Льокомотиви цілого сьвіта. Тепер на цій землі є 109.000 льокомотив в руху. З того припадає на Европу 63.000, на Америку 40.000, на Азию 3300, на Австралію 2000, а на Африку 700. В самій Англії є 17.000 льокомотив, відтак іде Німеччина з 15.000, Франція з 11.000. В Австрії є лише 5000 льокомотив.

Одинока жура. Мужик в вагоні залізничній: „Боже, Боже, коби лиш сьогодні не наїхав який потяг на нас!“ — Кондуктор: „А то чому ви якраз нині так дуже боїтеся?“ — Мужик: „Ба, знаєте, я маю цілий кіш повкладків з собою.“

Розумний закон. Коли в Нубії дівчина вийде заміж, то її мати не сьміє під карою, що її зараз з'їдять, ніколи до неї більше слова промовити. Кажуть, що в Нубії задлятого є дуже багато щасливих подружеств.

На одно виходить: Она: „То ти в нічо не віриш?“ — Він: „Я в усе вірю, що розумію.“ — Она: „Ну, та се в таким разі на одно виходить.“

Телеграми „Буковини“.

З дня 30-го вересня 1896 року.

Відень. Після донесень часописній предло- жать завтра міністер фінансів Біліньский в радї державній проект закону, котрим уповномочує ся его до зятягнення позички в сумі 50 мільонів зр. на ріжні інвестиції.

Царгород. Вчора відплили дві турецькі лодки торпедові до Дарданелів. Число тих кораблів, що під командою команданта Дарданелів там на все стаціоновані, буде побільшене на десять.

ВАЖНЕ

для кожного, головню для всіх П. Т. урядів, торго- вельників і ремісників, бібліотек, студентів і приватних людей є повідомлене, що існуюче тут уже від багатьох літ, на крайній виставі в Чернів- цях 1886 р. визначене почесним призначенем

ЗАВЕДЕНЄ ПЕРЕПЛЕТНИЧЕ

Кароля Кобжинського і Еміля Канюка тепер через набуте найновіших машин, писем і явних апаратів значно побільшило ся і тому свій льокаль пере- несло на *улицю ратушеву ч. 12*, другий вхід також від *улиці Лелієвої ч. 11*.

Заразом приступив доволітний фаховець, пан Еміль Канюк яко співник сего переплетничого заве- дена і тепер оно зможе під новою фірмою

—о Кароль Кобжинський і Еміль Канюк о— з вправленим персоналом всі фахові роботи, як: оправлене книжок, роботи галвантерійні, друк на стьажки до вінівців, окрасу до гафтовань, ручних робіт і т. д. для П. Т. урядів, шкіл, бібліотек і приватних людей по най- низших цінах як найліпше і як найсворше достав- ляти.

Просимо о ласкаві замовленя з поважанем **Кобжинський і Канюк.**

4—10

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ повинна находити ся Народописна карта

українсько-руського народу, зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просьвіта“, а виконана в літографічнім закладі Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарска ціна карти, накле- еної вже на полотні, вносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просьвіти“ і передиплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просьвіт“ у Льво- ві, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

Прекрасна повість Ольги Ко- билянської „Царівна“ вийшла накладом „Буковини“ окремою книжкою, котра має 424 сторін, вісімки, і коштує лише 1 зр. 20 кр., з пересилкою рекомен- дованою 1 зр. 30 кр., з рекомен- дованою 1 зр. 40 кр. Передмову до повісти написав Осип Маковей. „Царівна“ так своїм змістом, артистичним обробленем, як і бла- годородною тенденцією визначає ся дуже поміж нашими новітши- ми повістями. Купити можна в редакції „Бу- ковини“. Тут також можна ді- стати оповідане О. Я. Конисько- го „В день сьвятої волі“ за 10 кр., з пересилкою 12 кр. і оповідане Т. Гаїна „Перші Зорі“ за 30 кр., з пересилкою 35 кр. Купуйте!

Памятайте на Народний Дім в Чернівцях!

Літературне Товариство „РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях,

улиця Петровича число 2, має на складі:

„Ілюстровану бібліотеку“

для молодіжи, міщан і селян, редактовану Омеляном Поповичем

року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892, 1894, по 1 зр. 20 кр. за рочник, а всі 7 разом за 7 зр.

З пересилкою поштовою 7 зр. 30 кр.

Приватна клініка хірургічна

(Приватна лічниця операційна)

Д-РА СТ. КВЯТКОВСКОГО

емерит. оператора н. к. хірург. клініки університетської

Білрота-Гуссенбавера у Відні

находить ся

в Чернівцях, улица Мецгера ч. 25.

В справі приймає хорих і иньших інформацій треба удавати ся до управителя приватної клініки Д-ра Квятковського в Чернівцях, улица ратушева (дім Вішоф-фера.) (49—100)

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень у Львові ул. Валова ч. 11.

перше і одинок руске товариство асекураційне, припоручене Вєч. Ду- ховеньству і всім вірним через Впрєсєв. Митр. і Прєсєв. Єп. Ординарияти всіх трех галицких Епархій, обезпечає будинки, скот, госпо- дарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стєгах і будинках протів шкід огне- вих за можливо найнизшою оплатою.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі, а договори заключені з першими Товари- ствами контраасекураційними подають „Дністрові“ можлисть обезпечувати і виплачувати і найвисші суми

Полїси „Дністра“ приймає банк крайвий у Львові при позичках іпотечних.

На житє можна обезпечати ся через „Дністер“ після всіх можливих комбинацій в товаристві вза- їмних обезпечень в Кракові, котре дає як найкор- истийші услїва і видає полїси і квїти в рускім язїці.

Товариство взаїмного кредиту „Дністер“, стова- ришене зарєєстроване з обмеженою порукою, при- нимає від своїх членів і третих лиць вьладки до опроцентованя по 5 процент. І гаранція цілковита. Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тільки властителям реальностей, вільних від тягарів, за по- рукою двох членів. З позичок відтягає ся десята часть на удїл.

Зголошеня о удїленє агенції в місцевостях, де „Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

П. Т.

Отсим маю честь повідомити шановних від- бирателїв, гостей і публику, що я перебрав існую- чий доси під фірмою

АНТІН ТАБАКАР і ГАІНА

склад корінних товарів, вин і делікатєсів

— (заснований 1812 р.) —

а окрім того

АГЕНТУРУ і СКЛАД РІЛЬНИЧИХ МАШИН

з днем 1-го липня с. р. і буду дальше вести під моєю власною фірмою

СТЕФАН ГАІНА.

При сїй нагодї складаю сердечну подяку за довїре, оказане так часто попередній фірмі, і прошу уклїнно, мати те саме довїре на дальше і для мене, при чім запевняю, що все старатиму ся задоволити шановних гостей добірними това- рами найліпшого сорта, низькими цінами і уважною услугою.

Прощу о часті замовленя і пишущь з поважанем

Стефан Гаїна.

Рух поїздів залізничних

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-європейского годинника.

Приходять	П о ї з д и			Відходять	П о ї з д и		
	поспїшні	особові	мішані		поспїшні	особові	мішані
до Чернівців				з Чернівців			
З Відня, Кракова, Львова, Станїславава, Коломиї і Снятина	1128	657	1028 550	До Снятина, Коломиї, Ста- нїславава, Львова, Кра- кова і Відня	347	941	1029 538
З Букарешту, Яє, Сучави, Глибоки	329	912	1000 523	До Глибоки, Сучави, Яє, Букарешту	1203	717	1048 616
З Новоселиї, Садагури			1113 950	До Садагури, Новоселиї			430 621

Підчеркнені числа означають пору- нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-європейский час ріжнить ся від львівського о 36 мінут, а від черновецького о 44 мінут; коли на залїзници є 12 год., то на львівськїм годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецькїм 12 год. 44 мінут.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

За редакцію відповідає Осип Маковей.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.

